

Govor predsjednika HDKN-a Nene Kužine na proslavi zlatnog jubileja „Veritasa“ 24. travnja 2012.

Katolička crkvena linija, Stepinčeva opcija i domoljubna sraslost – put do uspjeha

Gospodine nadbiskupe, glavni tajniče Sinode biskupa u Rimu, mnogopoštovani oče provincijale, glavni uredniče, dragi prijatelji!

Počašćen sam što kao predsjednik HDKN-a, koji je svoju karijeru počeo upravo u katoličkim tiskovinama, mogu progovoriti u ovom svečanom, zapravo povijesnom trenutku.

„Veritas“ i ja u godinama smo zlatnim, time da ja nešto brže kročim prema dijamantnim.

Dopustite da budem malo osoban.

Rođen sam u Šibeniku, u katedralnoj župi sv. Jakova u kojoj je i samostanska crkva sv. Frane, danas nacionalno svetište prvoga hrvatskog sveca sv. Nikole Tavilića, ili kako su mislili i govorili neki drugi, Tavelića.

Baš u toj crkvi učinio sam prve ministrantske korake i kao dijete odgovarao na latinskome patrima – misnicima: Miri, Jozi, Željku.

S osobitim poštovanjem i zahvalnošću sjećam se patra Ivona koji je za boravka u kolijevci mučenika iz Krešimirova grada pogledom na more stvarao, pisao, a kao propovjednik privlačio kao magnet. Upravo kao i danas, ljudi su bili gladni RIJEČI, a on je svojom britkošću i kristalnom jasnoćom u ono vrijeme plijenio pozornost. Godine su bile teške, neki će reći olovne. Zbog toga što ste odlazili na misu, uzalud ste čekali divljenje ili pak društveno priznanje.

Ja sam se pak divio patrovu znanju. Doslovno sam upijao svaki redak iz njegovih knjiga, od kojih *Orijaš kršćanstva* u mom regalu ima posebno mjesto. Od patra Ivona naučio sam: ako želim biti dobar novinar, prva mi je zadaća – ne vjerovati, nego – provjeriti.

Htio bih podsjetiti na to da je 1929. fra Ambroz Vlahov pokrenuo časopis „Svetište sv. Antuna“.

No ovdje smo zbog drugih uspomena.

Prije 50 godina u dogovoru s tadašnjim poglavarima Provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca u „strahu i trepetu“ pater Čuk ostvario je zamisao izlaska Glasnika sv. Antuna Padovanskoga.

O Uskrsu 1962., kada je u nakladi od 4.000 primjeraka izašao prvi broj, napisao je:

S mnogo volje pokrećemo list koji nosi ime Božjeg ugodnika i našeg miljenika. Poradi čega? Da dademo svoj obol Božjoj slavi, časti sveca i duhovnoj potrebi naših vjernika. Antun je prolazio svijetom, propovijedajući djela Gospodnja. Donosio je mir, utjehu, dobrotu, savjest i radost. To i samo to želimo preko ovoga lista činiti i mi, njegova subraća...!

Na 12 stranica, bez korica, jednostavan i skroman, novi glasnik pridružio se Blagovesti koja je izlazila u Beogradu i Đakovačkom vjesniku sa sjedištem u Đakovu. Nekako u isto vrijeme franjevci Provincije svetih Ćirila i Metoda na Kaptolu pokreću, na ciklostilu, Glas s Koncila, danas poznati katolički tjednik Glas Koncila.

Pater Ivon, tada srce i duša Glasnika sv. Antuna pisao je uvodnike, vijesti, komentare i druge priloge, koristeći čak nekoliko pseudonima.

Svojim zauzetim komentarima prvi urednik je plijenio pozornost ne samo crkvenih krugova već i društvenih pozornika. 68. je doživio sudski proces. Radi tih, ali i nakladničkih razloga, Glasnik je promijenio ime u „Veritas“, dosežući u najboljim godinama nakladu veću od 40.000 primjeraka.

Urednik je pokrenuo i plemenitu inicijativu – *Limenku sv. Ante* za pomoć potrebnima i siromašnima, a ona je živa i danas.

Osim osobnog, neumornog rada, otac Ivon je znao okupiti i vrijedne suradnike, laike i svećenike kao što su Živko Kustić, Smiljana Rendić, Anđelko Mijatović, Vojmil Rabadan, Selma Milanić. Na stranicama „Veritasa“ izredala su se ponajbolja hrvatska katolička pera:

Celestin Tomić, Nikola Mate Roščić, Špiro Marasović, Juraj Kolarić, Hrvoslav Ban, Ante Baotić, Josip Blažević, Luka Depolo i mnogi, mnogi drugi.

I ako mislite da sam barem jedno ime zaboravio, odmah ću vas demantirati. Fra Ljudevit Maračić nazočan je u „Veritasu“ od početka.

Nakon 10 godina, dakle 72., došlo je do smjene u uredništvu. Fra Ivona nasljeđuje fra Ljudevit koji je punih 26 godina, nešto drukčijim tonom, „Veritasu“ davao privlačan izgled i sadržaj.

U vremenu društvenih preobrazbi u Hrvatskoj „Veritas“ je pokušao, tako se čini, sačuvati prijašnju „srednju liniju“, prenoseći ju i u novonastale društveno-političke i ratne prilike.

Od početka bio je prepoznatljiv kao katoličko štivo, s izrazito domoljubnim, hrvatskim nabojem, uvijek na Stepinčevoj liniji.

U kratkom vremenu teško je sve sažeti i reći koju je ulogu imao hrvatski katolički tisak, a posebno „Veritas“, u godinama kad se hrvatski narod, katolički puk dizao iz pepela poslije snažne komunističke represije. Danas s odmakom možemo reći da je to bilo vrijeme kad su kršćani u našem društvu bili u katakombama. Narod je

tražio vertikalnu, tražio je uporište i oslonac u vremenima kad je dvije godine ranije mučeničkom smrću umro kardinal bl. Alojzije Stepinac. Kad su komunističke vlasti prionule progonima i zatvaranjima svećenika, a ne smije se zaboraviti da je u to vrijeme više do 600 svećenika i redovnika ubijeno, katolički puk je od svojih pastira tražio orijentire, žudio za onim duhovnim u kojem se spajao nacionalni i vjernički identitet. U tom vremenu hrabrost zajednice franjevac konventualaca, koja je čitala znakove vremena, a srasla s pukom, bez obzira na posljedice, odgovorila je potrebama vjernika upravo kroz „Veritas“. Mislim da neću pretjerati ako rekнем da je on prekinuo komunističku tiraniju i na neki način zbunio tadašnje aktualno političko društvo, jer je zajednica franjevac konventualaca pokrenula obnovu katoličkih medija koji su bili potpuno zatrți. „Veritas“ se pojavljuje kao svjetionik i preteča ostalim katoličkim medijima. Vjernicima je to bilo oduševljenje i putokaz novih gibanja Crkve u društvu i to onom koje je pokušalo službeno ugasi svaku katoličku svjetiljku. U to vrijeme on nije bio, kao što nije ni danas, samo obično informativno glasilo. Kao prvi katolički medij bio je formativno, ohrabrujuće i identifikacijsko glasilo. Tako je od svog prvog broja „Veritas“ bio jednako istina, ona beskompromisna. Kao i po svom nazivu, slao je poruku istine i ohrabrenja. Slao je poruku Crkve, poruku Uskrsloga Krista - Ne bojte se, Ja sam s vama! U prvom redu to je bilo ohrabrenje vjerničkoj zajednici kojoj su na čelo stali hrabri franjevci. U svojim priložima već od prvog broja „Veritas“ je svjedočio i pravdao svoj naziv. Istinu! To je bilo istinsko ohrabrenje, svjetiljka koja se više nije mogla ugasi. Budio je svijest vjernika, a istodobno ih hrabrio i formirao te pripremao da odgovorno mogu odgovoriti tadašnjim društven-političkim izazovima. Na „Veritasu“ i istini mnogi su rasli i odrastali, mnogi su kristalizirali svoje stavove, kako vjerničke tako i nacionalne. Pokretanje „Veritasa“ bio je istinski odgovor kako društvu tako i Crkvi koja je u to vrijeme pripremala Drugi vatikanski koncil. „Veritas“ ga je pratio svojim priložima, izvještajima i komentarima.

Gledajući stanje „Veritasa“ i katoličkih medija u našem društvu danas, teško je dati na brzinu stručnu ocjenu.

S vama želim promišljati o stanju u društvu pa i u katoličkim medijima. Moram poći od toga da unatoč tzv. demokraciji i slobodi riječi, u masovnim medijima toga, nažalost, nema! Naime, ne postoji neovisni medij, kako to pojedinci paušalno znaju reći. To su hrvatske činjenice. Teorijsko promišljanje o tranzicijskim procesima u Hrvatskoj pokazalo je da su se oni odvijali u specifičnim okolnostima koje je nametnuo rat. Tim teškoćama pridonio je, na drugoj strani, rigidni materijalistički sustav sa svim svojim komunističkim odrednicama. I do danas su vidljivi ostaci komunističkog mentaliteta u mnogim segmentima društva čiji su glavni akteri komunističke elite koje pokušavaju u novim okolnostima zadržati svoj utjecaj i privilegije, pa je tako nerijetko mijenjanje političkih stranaka kod pojedinaca ostala ideološka potka, jer se njihovi stavovi temelje na odgoju isključivosti, posebno kad je u pitanju gubitak privilegija. Na ekonomskom području evidentan je trend bogaćenja malog broja ljudi uz drastično osiromašenje srednjeg sloja. Oni koji su bili „politički podobni“ i koji su na čelnim

pozicijama određenih tvrtki zauzimali ključna mjesta ostali su na tim pozicijama i nakon nominalnog pada komunizma i privatizacije imovine.

Na cjelokupno stanje kroz sve segmente društva veliki utjecaj imali su mediji jer su novinari, osobito stariji, koji su na uredničkim pozicijama, većim dijelom obrazovani prema starim političkim programima. Pad komunizma i proces tranzicije otvorio je prostor za Crkvu. Nakon dugotrajnog razdoblja skućenog djelovanja i pokušaja društvene marginalizacije, Crkvi su se otvorile velike mogućnosti djelovanja i veći prostor utjecaja u društvu. To razdoblje u pastoralnom djelovanju obilježeno je traženjem novih putova, pa i uz nerijetka nesnalaženja. U društvenoj zbilji mnogi se danas trude opisati i definirati svijet, kulturu i društvo u kojem živimo, za što postoji mnoštvo političkih, socioloških, filozofskih i drugih teorija koje na pitanja o tome što je obilježje našeg vremena nude različite odgovore ili ih, barem, pokušavaju naznačiti. Iznimno je veliki utjecaj medija u društvu, no oni se u našoj zbilji često, nažalost, žele iskoristiti za ostvarenje određenih ideoloških i političkih ciljeva. I letimičnom analizom i odrednicama o medijima jasno se vidi djelokrug rada. Istodobno, u svom proširenom djelovanju koje se očituje kroz udruživanje u određene konglomerate, mediji dobivaju i novu ulogu. Tako u konglomeratima mediji često služe za povezivanje različitih djelatnosti u čemu je konačnica profit i promicanje određenih ideja i stavova.

U Republici Hrvatskoj taj prostor zakonski je ograničen pa tako Zakon o medijima, članak 37. str. 1 donosi: *„Nedopuštena je svaka koncentracija poduzetnika na tržištu naklade općeinformativnih dnevnika odnosno na tržištu općeinformativnih tjednika kojom bi tržišni udjel sudionika konkretne koncentracije poduzetnika na tržištu nakon njene provedbe prelazio 40% ukupno prodane naklade općeinformativnih dnevnika odnosno tjednika u Republici Hrvatskoj.“* Kako ističe dr. Mirko Mataušić u intervju katoličkom listu za mlade *Pogled*, br.6/2003: *„To je malo i siromašno tržište. A na takvom se tržištu teško mogu održati npr. ozbiljne analitičke dnevne novine ili tjedni časopisi. Zato kod nas mogu biti uspješni listovi koji njeguju senzacionalistički pristup: skandali, crna kronika, insinacije, napuhivanje vijesti, izmišljanje sukoba i slično“.*

Tu je ključno pitanje o etici u medijima koja je važan segment novinarskog poziva koji je danomice izložen prosudbama javnosti. U kojoj mjeri je etičnost imperativna sa strane medijskog konglomerata osnovni je problem novinarske struke. Na drugoj strani, ne zanemarujući pritom minimum izgrađenih standarda etičnosti u medijima, velika je odgovornost novinara i utjecaj koji mogu imati na oblikovanje mišljenja javnosti, osobito ako uzmemo koncept u političkoj znanosti da je politika - posebno u medijskom društvu - ostvarena političkom simbolikom (Sarcinelli, 1987.). Zbog toga što politika i država ovise o javnom prihvaćanju, medijski posredovana ili pak medijski stvorena politika pomiče princip legitimnosti od stabilnih (institucionalnih) do pokretnih (medijskih) okvira. Nije samo društvena promjena odgovorna za takvo "premještanje zakonitosti" (Sarcinelli), već prije svega efekt multiplikacije efekata kroz medije: umjesto predanosti stabilnim ustanovama i ideološkog "sidrenja", pluralne i sekularne opcije navike su svakome na raspolaganju. Takvi okolišni preduvjeti umnožavaju prilike za kratkotrajne

komunikacijske utjecaje i za slike stvorene na tržištu. Tu se stvara prostor za odgovor Crkve, za odgovor katoličkih medija, jer njihova je prvotna zadaća evanđelje i istina. Njihova je obveza širiti i promicati socijalni nauk Crkve. Vjernik se ne smije zadovoljiti površnom informacijom, senzacijom. Isto tako i svećenik pastoralac mora, ukoliko želi da njegov rad bude plodonosan, ići dalje, promicati katoličke medije, surađivati s njima i u njima, i poticati vjernike da to čine...

Temelji su tu, putokazi su tu, tračnice su postavljene. Polustoljetna Istina, Veritas, godinu mlađi Glas Koncila, Kana, i brojna druga glasila nisu konkurencija jedni drugima, nego se nadopunjavaju. Poput vagona na tračnicama njihova lokomotiva je Evanđelje. I na tom tragu svi trebamo djelovati.

Danas je u svakom pogledu vrijeme drugo i drukčije. Traži ljude vertikale, svjedoke evanđelja, služitelje. Nigdje i nikome nije lako. Ni zaposlenima, a kamoli nezaposlenima i onima koji za svoj rad ne primaju plaću. Svjedoci smo ovih dana ugaslog „Vjesnika“. Svjedoci smo prevelikog broja tiskovina, svjetovnih i crkvenih, nacionalnih i lokalnih TV i radio postaja, web stranica.

Sadržaja ima, ali što traže ili što trebaju konzumenti?

U novonastalim okolnostima nema dvojbe da i „Veritas“ treba iznaći svoje mjesto u golemoj, možda i u ispodprosječnoj, publicističkoj ponudi.

Kada analiziramo „Veritasovih“ pet desetljeća, smijemo glasno reći da su zauzeta katolička crkvena linija, Stepinčeva opcija i domoljubna sraslost gotovo nepogrešiv put do uspjeha.

Sve što nisam spomenuo, pročitat ćete u Zborniku koji je u pripremi za tisak.

Istino, u ime Hrvatskog društva katoličkih novinara čestitam ti zlatnih 5 desetljeća.